

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1 — din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. jo Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna I. Pavliček, Kočevje

Vedno in povsod na delu!

V današnji strašni svetovni vojni čujemo ali čitamo pogosto izraz — nova sila. Mogoče kakšnemu še ni znano, kateri vojni oddelek je mišljen pod tem izrazom. Kaj pa je to pravzaprav nova sila? Ali so to močni, s strojnimi opremljeni bataljoni vztrajnih pešcev? Ali so mogoče brzi eskadroni spretnih do zob oboroženih konjenikov? Ali so celo številne baterije težkih topov in nepregledne vrste uničujočih tankov? Nikakor ne, vsi naštetih rodov vojske ne spadajo v novo silo. In vendar je ista nevarnejša kakor vse navedene vrste orožja. Ravno ta sila tisti strašni učinek, ki je mnogo pripomogel k naglemu zlomu odpora junaške Poljske in sedaj tako učinkovito deluje na severnih in zahodnih evropskih bojiščih.

Jedro nove sile tvorijo prebivalci napadene ozemlja, ki vsled narodnosti ali kategegakoli drugega vzroka simpatizirajo s sovražnikom države, katera jim nudi bivališče in življenjski obstoj. Najvažnejši činitelj nove sile so izdajalci ali z drugo besedo notranji neprijatelji države. Ti so ojačeni po številnih sovražnikovih vohunih in agentih, v vojnem času pa tudi po drznih borilcih, ki jih neprijateljski avijoni s padači spuščajo med nje v zaledje ogroženih pokrajin, pogosto preoblečene v uniforme vojaštva napadene države ali pod drugimi zanesljivimi krinkami. Ti padalci, kakor jih imenujejo, delajo, podprti po svojih lokalnih pristaših, nered in razsulo v zaledju; z različnimi lažnimi vestmi in drugimi triki demoralizirajo ljudstvo; z raznimi eksplozivnimi sredstvi rušijo ceste, železniške proge in druga prometna sredstva; uničujejo nasprotniku municijska skladišča in druge za obrambo koristne naprave; eventualno zastrupljajo vodo in druge življenjske potrebe itd.

Nova sila je izredno odporna, žilava in delavna, saj dela vedno in povsod. Zlorablja širokogrudnost domače države, ki večkrat bodisi iz nevednosti, bodisi iz marnosti goji to gadjo zalego na svojih prsih, deluje že v mirnem času s tem, da vrši vohunsko službo, poroča sovražniku državne razmere, ki jih isti zlorabi v svoje napadalne namene, vzbuja v prebivalstvu nerazpoloženje proti lastni državi in simpatijo do sovražnikov iste itd. Svoj namen dosega z raznimi tajnimi zborovanji, knjigami, brošurami, letaki in čisto tudi z denarnimi nagradami. V času vojne pa preskrbuje neprijatelja z različnimi, večkrat zanj zelo dragoceni sredstvi, n. pr. zemljevidi, fotografskimi posnetki, raznimi važnimi podatki in sploh vrši najpodlejša izdajstva. Prvi del nove sile, to so izdajalski državljani in priseljenci, služi drugemu delu t. j. padalcem za kašipote, jih oskrbuje z vsem potrebnim ter jim gre v vseh ozirih na roko. Padalci bi brez zaupnikov na terenu, katerim so razmere dobro poznane, malo pomenili, tako da bi bila brez sodelovanja poslednjih ofenziva nove sile skoro neizvedljiva.

Nekateri trdijo, da je ta nova sila nov rod vojske. Toda, če se ozremo v zgodovino, ugotovimo, da je ista obstojala že pred mnogimi stoletji v istem bistvu, dasiravno v nekoliko drugačni obliki in ne pod današnjim bojevitim nazivom. Ravno nam Slovanom je prizadejala mnogo ran v naši zgodovini, kar nam pričajo sledeči zgodovinski izvlečki, ki se močno istovetijo z delovanjem današnje nove sile.

Ko se je odločni narodnozavedni vladar Posavske Hrvatske knez Ljudevit Posavski postavil na čelo združenim Slovincem, Hrvatom in Srbom, da bi jih osvobodil izpod nadoblasti germanskih Frankov, so se naši predniki tako hrabro držali, da jim devet vojska, ki jih je poslal takratni frankovski vladar nadnje, ni bilo kos. Južni Slovani bi si bili takrat skoro sigurno izvojevali svobodo in posledica tega bi bila, da nas ne bi prav do prevrata leta 1918 žulil germanski jarem. Toda v času največjega zmagoslavja je udaril Ljudevitovi vojski v hrbet knez Hrvatskega Primorja Borna, ki je imel skrivne zveze s Franki in naši predniki so bili poraženi, upi na svobodo so bili uničeni. Franki so Slovincem za kazen odvzeli domače vojvode in jim mesto njih postavili nemške plemiče, ki so našim dedom paševali vse do leta 1848, idealnega kneza Ljudevita pa je dal Borna naslednik zavrato umoriti.

Poglaviti vzrok poraza srbske vojske od Turkov na Kosovem leta 1389 je bila izdaja verolomnega kneza Vuka Brankovića. Izdajalec je imel sigurno že prej tajne zveze s takratnim turškim sultanom Muratom, ki so se jasno pokazale na dan bitke, ko je s svojimi četami prestopil na stran Turkov. Ne bi ječal ves Balkan dolga stoletja v turški sužnosti, ne bi bilo toliko naših bratov pomuslimanjenih, ne bi objohavala majka Jugovičeva in Kosovska devotka svojih junakov in ne bi padla glava junaškega carja Lazarja, da je on pravočasno odkril poturico in mu dal zaslužno plačilo.

Miklova Zala, ki jo je ovekovečil dr. Sket v svoji istoimenski povesti, ne bi trpela sedem let v turškem jetništvu, da so njeni rojaki Rožani posvečali več pozornosti izdajalcu, ki je živel med njimi, lokavemu židu Tresoglavu in prišli na sled njegovim podlim načrtom in zvezam s Turki ter pravočasno spravili na varno strastno Tresoglavovo hčer Almiro, ki je izdala tabor v Svetnjah Turkom in vse tamošnje prebivalstvo spravila v grozno nesrečo.

Nova sila je najnevarnejša borbena enota, nevarna posebno dandanes, ker se bori z najrazličnejšimi sredstvi, ker dela zahrbtno podtalno in, ker nimamo proti njej nobene tehnične obrambe. Izpodjeda takorekoč državi korenine kakor črv cvetoči rastlini. Njeno armado sestavljajo poleg pravih vojščakov padalcev civilne osebe raznih poklicev, sploh in starosti. Pojavljajo se povsod v skupinah ali posamezniki pod najrazličnejšimi na videz nedolžnimi maskami. Borec te sile se lahko skriva za skromno osebo neznanega turista ali zgovornega krošnjarja, ali celo ljubke predavateljice kake poznane organizacije ali potujoče učiteljice ročnih del. Možno je, da biva tudi neopažen med nami kot kmet, trgovec, obrtnik ali javni nameščeneec.

S skrbjo se vprašujemo, kako naj se vendar postavimo po robu tej uničujoči sili? Odgovor dobimo iz bistva njenega delovanja: kakor se ta sila bori vedno, povsod in na vseh področjih, tako je treba tudi obrambo proti njej organizirati vedno, povsod in na vseh področjih. Najuspešnejše obrambno sredstvo je močna, široko raz-

predena protiorganizacija. Pri tej moramo sodelovati vsi, država in upravni aparat kakor civilno ljudstvo, širša masa kakor posameznik. Le na ta način bomo od naše lepe domovine odvrnili vse zlo in izpolnili oporoko viteškega vladarja Aleksandra Zedinitelja: „Čuvajte Jugoslavijo!“

† Dr. Mat. Prelesnik

V novoletni noči 1905. je preminul previden s svetimi zakramenti v tukajšnjem Leonišču veleč. g. dr. Matija Prelesnik, študijski prefekt v semenišču. Bolehal je že dalj časa, pred tremi tedni je šel v Leonišče iskat si ljubega zdravja. Huda zlatenica in srčna hiba sta mu ugasili luč življenja. Rojen je bil 7. januarja leta 1872. v Dobropoljah na Dolenjskem. Gimnazijske študije je dovršil v Ljubljani. Bil je vedno odličnjak in sicer vedno prvi v razredu. Bog mu je podaril lepe, velike darove. Že kot gimnazijec je kazal posebno spretnost v pisateljevanju v „Domačih vajah“, ki jim je bil kot osmošolec urednik. Leta 1892. je dovršil maturo z odliko, nato je stopil v ljubljansko bogoslovno semenišče, kjer se je marljivo bavil z bogoslovnimi študijami, pri tem pa ni zanemarjal peresa. Ves prosti čas je posvečal pisateljevanju. Priča temu so razne povestice in spisi ter pesmi, ki so jih prinašali „Pomladni glasi“. Kot bogoslovec četrtoletnik je pod imenom Bogdan Venet spisal dolgo epično pesem „Ženitev vojvode Ferdulfa“, ki jo je izdala Knezova knjižnica. Ta pesem je takrat vzbudila mnogo pozornosti in marsikdo je vprašal: „Kdo je ta Bogdan Venet?“ Leta 1895. je bil posvečen v mašnika. Nato je šel za kapiteljskega vikarja v Novo mesto, kjer je ostal tri leta. Kljub temu, da je imel mnogo službenih poslov, je v treh letih dovršil tri bogoslovne rigorozne v Gradcu. Da bi se še bolj izpopolnil v bogoslovnih študijah, je leta 1899. odšel na Dunaj v višje duhovsko izobraževališče pri Sv. Avguštinu, kjer je ostal eno leto. Tam je s hvalnim uspehom dovršil zadnji biblični rigoroz ter bil leta 1900 promoviran v doktorja bogoslovja. Ko se je povrnil v domovino, je bil imenovan semeniškimi prefektom, kar je ostal do svoje smrti. Ves ta čas je večinoma preživel v svoji sobi ter se bavil s pisateljevanjem. Ravno to, da se je premalo gibal, je še bolj upognilo njegovo že tako rahlo zdravje. Zadnja leta je bil sotrudnik raznim listom. V „Katoliškem obzorniku“ je izdal tehtni zgodovinski spis „Protireformacija na Kranjskem“ in pa spis „O katoliških redovih“. Zlasti vnet sotrudnik je bil „Dom in svetu“. Leta 1902. je izdal „Nesrečno zlato“. Potem je začel z globoko zamišljeno trilogijo. Leta 1903. je izšel prvi del: „Naš stari greh“, nato je izhajal drugi del „V smrti senci“. Za leto 1905 je pripravil tretji del „Veneta“. Še na postelji je spisal rokopis za drugo številko naslednjega letnika, a nemila smrt mu je iztrgala pero iz rok. Na slovenskem literarnem polju je zazijala nova vrzel... Dr. Matija Prelesnik je bil blaga duša, imel je dobro srce, pa bistro glavo. Za slovenski narod škoda njegovega talenta.

Vljudno Vas prosimo, da zaostalo naročnino za leto in 1940 poravnate po priloženih položnicah čim prej.

Notranji pregled

Razstava jugoslovansko-bolgarskega združnega zavoda

V Belgradu so v začetku preteklega tedna odprli razstavo jugoslovansko-bolgarskega združnega zavoda. Odprl jo je predsednik Glavne združne zveze g. dr. Anton Korošec. Slavnosti so je udeležilo tudi mnogo bolgarskih združnikov, ki so bili v Belgradu prisrčno sprejeti. Bolgarski gostje so obiskali tudi Avaijo, kjer so položili venec na spomenik neznanemu jugoslovanskemu junaku. Potem pa so obiskali tudi Oplenac, kjer so počastili grobnico kralja Aleksandra.

Obsojeni morilci dr. Šušflaja

V Zagrebu so te dni sodili morilce dr. Šušflaja, ki je bil na cesti ubit pod diktaturo. Zverger je bil obsojen na dosmrtno ječo. Belošević je kot soudeleženeec dobil pet let težke ječe, med tem ko je bil Večerinac oproščen. Državni pravdnik pa se je pritožil zoper prenizko kazen.

Izpremema v vladi

V notranji politiki so pretekli teden napovedovali mnogo sprememb. Govorili so, da bo prišla docela nova vlada. V zvezi s tem je bilo polno najbolj čudovitih govoric. V sredi tedna je bilo v Belgradu res živahno. Dr. Maček in predsednik vlade Cvetković sta obiskala vsak zase predsednika senata dr. Korošca ter se z njim dolgo menila. Drugi dan je odstopil dosedanji minister za telesno vzgojo Jevrem Tomić, na njegovo mesto je bil imenovan Dušan Pantič. Jevrem Tomić je bil nato imenovan za belgrajskega župana, dosedanji belgrajski župan pa je odstopil. Kakor se vidi, bo politika naše vlade ostalo za zdaj docela neizpremenjena.

Naši delavci v Nemčiji

Prekmurski delavci so letos spet odšli v Nemčijo na poljska dela. Odšlo jih je le kakih 600, med tem ko jih je lani odšlo nad 10.000. Tisti, ki so odšli, so vsi že 40 let stari.

Popolna slovenska univerza

Poročali smo že, da je zdaj slovenska univerza postala popolna. Pretekli teden se je Slovenec spomnil tega velikega dogodka v uvodnem članku, kjer navaja, da bomo poslej Slovenci imeli vse fakultete, ko se bo spopolnila tudi medicinska fakulteta ter da bodo v Ljubljani po zaslugi sedanje vlade začeli graditi tudi kliniko, ki je pogoj za popolno medicinsko fakulteto. S tem pa bo končno rešeno tudi sramotno vprašanje naših bolnišnic. To je velik napredek za ves slovenski narod.

† Dekan Anton Skubic:

4

Zgodovina ribniške župnije — pravda kmetov

Tako gospoda kakor podložniki so včasih na grajskem posvetu, ki je cesarjevo, izvrševali lov in ribolov, s tem oškodovali cesarjeve pravice in menili, da si s tem pridobijo kako pravo. Najemnik je proti cesarju itak podpisal reverz. Zato je moral gledati, da niti on niti druga gospoda ali podložniki v tem oziru cesarja niso oškodovali. Ako najemnik na to ni pazil, je bil sam odgovoren za vso škodo in je bil dolžan jo povrniti.

V navadi je bilo, da je graščak zaradi varstvene pravice nad cerkvijo in župnijo ob smrti vsakokratnega župnika ves inventar zaprl in ga ob nastopu drugega župnika zopet odprl in izročil. Tako naj se zgodi tudi naprej in se od te pravice ne sme odstopiti. Godi se po nekaterih krajih, da cerkveni klučarji cerkveni denar neredno upravljajo in zapravljajo ter cerkvene račune delajo kar sami, ne da bi poklicali varstveno oblast in župnika, kar je popolnoma nepostavno. S tem pa se ne zapravlja samo cerkveni denar nezvesto in sebično, ampak se tudi davek ne daje pravočasno deželni blagajni in se zato rubijo in konfiscirajo cerkvena posestva ter se tudi drugače prodajajo in cerkvi v veliko škodo odtegujejo.

Poročajo

Velike Lašče. Naš kraj z okolico hrani mnogo literarnih in zgodovinskih zanimivosti. Ena izmed teh je tudi starinska, božjepotna cerkev Matere božje na Veliki Slevici, ki stoji že izza turških časov, kar nam priča starinska cerkvena notranost, zlasti oltarji in kipi. Leta 1528. so divjali po teh krajih Turki, ki so oblegali utrjeni turjaški grad, spotoma pa požgali vas Rašico s cerkvijo in rojstno hišo prvega slovenskega književnika S. Trubarja. Iz teh časov se je v Laščah in okolici ohranila zanimiva zgodba, ki jo je ovekovečil tudi velikolaški rojak in slovenski pesnik J. Stritar, čigar rojstni okraj Podsmreka spada k slevski soseski, v svoji pesmi: „Turki na Slevici“.

Ta zgodba pripoveduje, da so v omenjenem letu Turki napadli tudi vas Slevico. Iznenađeni vaščani so se pred groznim sovražnikom zatekli v cerkev in Mater božjo iskreno prosili pomoči. Pred vrata so se postavili možje in fantje braneč se z raznim kmečkim orodjem. Toda kmalu so morali kloniti pred veliko močnejšim in dobro oboroženim nasprotnikom in turški poveljnik je hotel kot prvi kar s konjem in z golim mečem v roki vdreti v cerkev, pa glej čudo: ko konj stopi na cerkveni prag, se mu vdera kopito v trdi kamen, da ne more nikamor naprej. Leseni Marijin kip pa dviga grozeče roko, obenem pa mu šviga iz oči čuden blisk. Ko poveljnik to vidi, se preplašen spusti v beg, za njim pa ostali neverniki, pustivši na planoti pred cerkvijo ogromen vojni plen. Še danes je ohranjena pred stranskim vhodom v svetišče stara skalna plošča, v kateri se vidi vdolbina, ki na moč sliči odtisku kojskega kopita. Da li je navedena zgodba resnična, se ne more trditi, pač pa nam jasno priča o velikem zaupanju naroda v priprošnjo slevske Matere božje.

Tako so se zbrali tudi v nedeljo 9. t. m. ob 4. uri popoldne verniki velikolaške župnije na Slevici, da si izprosijo miru ter pomoči in varstva pred kateremkoli sovražnikom pri Njej, ki je mati Kralja vseh kraljev. Najprvo je imel velikolaški kaplan prečastiti g. Janež času primeren govor, nato pa se je razvila procesija iz cerkve do bližnje kapelice sv. Križa in nazaj v cerkev. V procesiji so belo oblečena dekleta nosila kip Marije, ki ga je soseska napravila pred par leti nalašč za take in podobne priložnosti. Navzoči so glasno molili in prepevali nabožno pesmi proseč Zveličarja, da bi jih po priprošnji svoje nebeške Matere obvaroval najhujše šibe — vojne. Upajmo, da te in podobne prošnje ne bodo zaman.

Kočevska Reka. Zanesla me je pot med Slovence, ki se zbirajo v kmečko in gospodinjko-nadaljevalni šoli v Kočevski Reki, ki je edina še danes delujoča šola v kočevskem okraju in

jo vodi šolski upravitelj Vrabič in učiteljica Cirk Zdenka iz Štalcarjev.

Le oni, kdor pozna življenja našega človeka v teh krajih, osamelost slovenskega poljedelca in navezanost delavca samega nase, more spoznati korist teh šol, katerim naša oblastva, prvenstveno kraljevska banska uprava gre tako zelo na roke. Saj je to v teh krajih edina ustanova, ki je pod pokroviteljstvom državne uprave, v rokah slovenskih ljudi, ki boče svojim rojakom in ljudem le dobro in jim s poukom in praktičnem gospodarstvu kaže boljše smernice za bodoče dni in izboljšanje težkih prilik v katerih živijo.

Ljudje so za to šolo kraljevske banske uprave zelo hvaležni in se pomena takega pouka močno zavedajo, saj obiskujejo predavanja od vseh štirih strani po osem km daleč. Vsak praznik in nedeljo pridejo skupaj v to šolo. Na dan mojega obiska jih je bilo 24, kar je za te razmere, ko ni vseh doma, zaradi slabega vremena in oddaljenosti prav veliko. Med njimi je bilo deset žensk, nekaj starejših mater in očetov, v glavnem pa ženska mladina, ki se vadi poleg raznih gospodinjstvih nauk tudi v praktičnih ženskih ročnih delih uporabljajoč tudi narodno ornamentiko.

Pogovarjal sem se z navzočimi, ki so živahno posegali v debato, o naši narodni zgodovini, o temnih in svetlih dneh naše preteklosti, ki naj uče o potrebi samozaupanja, narodne zavesti, tesne povezanosti in o zaupanju v našo mlado državo, ki pa je močna, lepa in bogata ter napojena s krvjo naših prednikov, ki so to zemljo varovali, jo branili in jo ravno s trpljenjem in zaupanjem v boljšo bodočnost dali sedanjim rodovom v roke. Čeprav hrume po svetu bojni viharji, človeška strast uničuje mlada življenja in se spreminjajo državne meje, ne smemo kloniti z duhom in pogumom. Preteklost je romanska, sedanost germanska, bodočnost slovanska, je že pred davnim časom izjavil neki papež, katerega imena se ne spominjam. Saj smo vendar v svoji svobodni državi in se moramo svojih pravic do obstoja tudi zavedati. Večkrat sem gledal na dolenjevaškem občinskem domu napis: „Narod, ki se zaveda svojih pravic, pridobi si še večje.“ Ta rek bi moral biti napisan na vsaki naši hiši in bi se moral vsak po njem ravnati.

Težko ljudem po kočevski deželici, ki so raztreseni po raznih vaseh, oddaljeni eden od drugega brez vsakega posebnega stika. Željno pričakujejo slovenskih listov in knjig. Redki so, ki si morejo sami privoščiti berila in razvedrila v domači besedi. Kot lačen volk po mesu je segel naš človek po slovenskih časopisih. Po mestih je časopis par ur po izidu že ničvreden papir, dočim je v zapuščeni gorski vasi še po teden dni star vedno zanimiv.

Zdelo se mi je kot da je za Slovence tak šolski dan, ko se vršijo predavanja, velik praznik. Saj ob tistih nedeljah, ko imajo slovensko službo

Zato mora biti graščak kot varstvena oblast obenem z župnikom vsako leto pri cerkvenih računih vseh cerkva, ki so pod varstvom ribniške graščine. Ti računi se ne smejo delati med letom, ampak le koncem leta. Do blagajne mora imeti različne ključke župnik, graščak in klučarji. Ako bi hoteli poslednji v račune vtihotapiti kak neopravičen izdatek, ga graščak ne sme dovoliti. Tako se mora prepričati vsaka škoda napram cerkvi, davki od cerkvenih posesti se imajo vsako leto točno plačevati, davčni listi in pobotnice se imajo vsako leto posebej položiti v cerkveno skrinjico, denar pa položiti na obresti. Ravno tako mora gledati tudi na župnike onih župnij, ki so pod ribniškim graščinskim varstvom, da vsako leto redno ista plačuje davke, davčne liste in pobotnice, ki se jih mora pri župniku marljivo spraviti. Ker pa so nekateri župniki netočni v plačevanju davkov in so se morala župnijska posestva zarubiti in prodati, zato naj graščak pazi na to, da se take stvari ne dogajajo več. Če župnik ne plača pravočasno davkov, naj se z vednostjo njegovega ordinarja poseže po njegovem zasebnem imetju, ravno tako naj se pri klučarjih z vednostjo njihovega gospoda poseže po njihovem zasebnem imetju, ako ne plačajo cerkvenih davkov, da ne bodo cerkve prišle ob svojo posest in ustanovo. Ako pa cerkve ali župnije vsled nepazljivosti graščaka ne plačajo davka in vsled tega zaidejo v kako škodo, jo mora povrniti graščak sam.

Podložniki imajo pravico dobaviti iz gozdov in šum stavbeni les in kurivo ter les za ograje. Tega pa ne smejo sekati svojevoljno, ampak se morajo v potrebi obrniti na graščaka ali vsaj njegovega upravitelja, da jim odkaže, kaj se naj seka. Za stavbe, ograje naj se odkažejo stara debla, za kurjavo pa votla in gnila in od vetra podrtja ter suhljad, da se varujejo mladi nasadi in se šume ne opustošijo. Zato ne sme graščak nikoli dovoliti, da bi podložniki gozdove izsekavali, v njih delali rovtje ali laze in travnike, tudi sam tega ne sme delati. Ako se je kje kaj takega zgodilo ali bi se še dogajalo, naj graščak to takoj odpravi in krivce kaznuje.

Graščinski najemnik je po svojem reverzu, ki ga je dal deželnemu knezu, dolžan skrbeti za to, da se ohrani graščina in njene hiše v dobrem stanu. Po večini pa najemniki ne skrbijo za to, ampak puščajo, da gradovi in hiše propadajo. Zato se po urbarju najemniku zapoveduje, da skrbi za popravo streh, podov, sob, hlevov, kakor je odloženo v reverzu.

Sicer pa najemnik ne bo skrbel samo za to, kar se mu strogo nalaga, ampak bo tudi sicer delal na to, da njegov deželni knez ne bo trpel kakršnekoli škode in mu bo izkazoval vsestransko zvestobo. Vse določbe so podpisali in podpečatili v to poslani komisarji v Ribnici 22. decembra po Kristusu, našega Odrešenika in Zveličarja rojstvu v letu 1573.

božjo, pridejo k tej maši, potem pa celo uro daleč domov. h kosilu in hitro zopet nazaj, da ne zamudijo popoldne šole. Petje za slovensko službo božjo vodi g. Tratar, ki se zopet popoldne žrtvuje šoli in zbira okrog sebe raztreseno čredo, jim vliva poguma in daje gospodarske nasvete. Veliko požrtvovalnost dokazuje tudi g. kmetijski svetnik Sadar in g. inž. Žagar iz Kočevja, ki hodita poučevat v to šolo. Oba predavatelja sta kot strokovnjaka zelo zaželjena in kot že dokazano tudi ne govorita gluhim ušesom.

Po daljšem razgovoru je imelo enajst udeležencev pevsko vajo in zapeli so himno kočevskih Slovencev. Tej je sledilo še več drugih pesmi, ki pa so bile vse predvajane z lepim občutkom. Zdelo se mi je to petje kot tožba ujetega ptiča, ki bi rad dal duška svoji notranji boli, svojemu hrepenenju po lepših dneih, ko se bodo vrste Slovencev strnile in bo veselo donela lepa slovenska pesem od pomladansko dišeče Krempe do Mavrlena in belokranjskih vinogradov. S temi pesmimi so pevci nastopili v nedeljo dne 22. t. m. v ljubljanskem radiju, ki je ponel te slovenske pesmi širom sveta kot pozdrav ostalim rojakom in dokaz, kako jih ravno narodna pesem krepi v težkem boju za obstoj.

Črnomelj. Dne 28. maja smo imeli v Črnomlju lepo uspel občni zbor krajevnega odbora Jadranske Straže. Zastopnik oblastnega odbora g. Pirnat Viktor je že dopoldne imel predavanja o našem morju za šolske otroke. Svoje predavanje je pojasnjeval z lepimi skiop-tičnimi slikami. Zvečer pa je bilo predavanje v hotelu Lackner za širše občinstvo. Temu pa je sledil občni zbor, na katerem je bil izvoljen za predsednika g. okrajni načelnik Svetina Anton. Ker je g. načelnik že pri RK pokazal veliko razumevanja, dobre volje in vztrajnosti do dela, smo trdno prepričani, da bo sedaj društvo lepo delovalo, saj je lansko leto ves čas od odhoda prejšnjega predsednika popolnoma spalo.

Zdenska vas. Naš kraj je znan skoro po vsej Dolenjski vsled znamenite božjepolne cerkve velikega čudodelnika sv. Antona Padovanskega, ki je patron naše soseske in je 13. t. m. 1940 praznoval svoj god. Sv. Anton je zlasti poznan kot priprošnjak v časnih zadevah n. pr. za srečo pri družini, živini, kupčiji itd. ter mu naš narod naravnost otroško zaupa. Tudi letos so se zbirali njegovi častilci od blizu in daleč, da si po njegovem priporočilu izprosijo božje milosti v teh težkih časih. Prijazna cerkvena na Rebrji, ki jo znotraj krasijo številne freske mojstra Šubica, predstavljajoče razne prizore iz svetnikovega življenja, je sprejela vase številne romarje. Ti so imeli priliko prisostvovati službi božji in opraviti sv. zakramente. Glavno sv. mašo ob 9. uri je daroval znani cerkveni govornik duh. svet. preč. g. Janez Kalan. Ta je med opravičanjem stopil na prižnico in v jednatim govoru zbrane opominjal naj se priporočajo sv. Antonu ne samo v časnih nego tudi v večnih zadevah držec se svetopisemnega izreka: „Iščite najprej božjega kraljestva in vse drugo vam bo navrženo.“ Pozival je naj bi mi Slovenci kot v glavnem še vereni, nepokvarjeni in vsled tega Bogu dopadljivi narod prosili Najvišjega, da bi od naših krajev odvrnil vse grozovitosti, ki se vrše danes po svetu in tudi drugim narodom, ki jih božja Pravičnost tepe za človeške pregrehe zopet podelil red in mir. — Istočasno z romanjem pa se je vršil na prostem okoli cerkve

Duhovno berilo

Vse torej, kar hočete, da bi ljudje Vam storili, storite tudi vi njim; zakaj to je postava in preroki.

Vstopite skozi ozka vrata; zakaj široka so vrata in prostorna je pot, ki drži v pogubo, in mnogo jih je, ki v pogubo po njej hodijo. Kako ozka so vrata in tesna je pot, ki drži v življenje, in malo jih je, ki jo najdejo!

Varujte se lažnivih prerokov, ki prihajajo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so grabeljivi volkovi. Po njih sadovih jih boste spoznali. Mar bero grozdje s trnja ali smokve z osata? Tako rodi vsako dobro drevo dober sad, slabo drevo pa rodi slab sad. Ne more dobro drevo roditi slabega sadu in ne slabo drevo roditi dobrega sadu. Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, se poseka in vrže v ogenj. Po njih sadovih jih boste torej spoznali.

Sv. Matej, 7, 15-21.

običajni semenj. Goveja živina je šla še kar dobro v denar. Od drobnarij pa je bilo vsled pričetka košnje največje zanimanje za koze in brusne kamne, kojih prodajalci so se vtaborili pod mogočnimi lipami za cerkvijo. — V nedeljo 16. t. m. smo imeli pravo žegnanje s slovesno službo božjo, po kateri smo goste obdarili z žegnanskimi štruklji.

Škocjan pri Turjaku. V nedeljo 16. t. m. je gospoda Zupančiča in njegove župljane zelo razburil drzen vlom v škocjansko župnišče. Vlomilec se je očitno že prejšnji večer vtihotopil v obsežno župnijsko poslopje in tukaj skrit prebil noč. Med prvo sv. mašo, ki jo je daroval g. župnik in so bili vsi razen domačega v hlevu zaposlenega hlapca v cerkvi, pa je zlikovec vlomil ključavnice v pisarni in župnikovi spalnici. Iz predala v omari je izmaknil deset tisočakov, hranilno knjižico in samokres s sedemdesetimi naboji. Pustil pa je kuverto, v kateri najbrž ni opazil štirih tisočakov, ki jih je neka ženska pred kratkim prinesla g. župniku v hrambo. Po dejanju je vlomilec neovirano odšel, ne da bi ga pograbili sicer dobri župnikovi psi — čuvarji, ker so pač čez dan navajeni na številne ljudi, ki prihajajo in odhajajo iz župnišča. V sredo 19. t. m. pa so stražniki v Ljubljani po dramatični borbi slučajno prijeli dva domačina iz bližnje okolice Turjaka, pri katerih so našli pri župniku ukraden denar in ostale stvari. Oba sta dejanje že priznala.

Novice

Elektrifikacija občine Kočevje okolica. Kakor več občin po Dolenjskem, je tudi občina Kočevje okolica sklenila pogodbo s KDE ter izvedla elektrifikacijo po 13 vaseh obširne občine. Električno so dobile vasi Stara cerkev, Slovenska vas, Koblerje, Konec, Gorenje, Brunvirt, Mlaka, Breg, Dolga vas, Livold. Poleg tega smo elektrificirali iz rudnika v Kočevju vasi Šalko vas, Željne in Klinjo vas, ki so v neposredni bližini rudnika in je bila napeljava laže izvedljiva in cenejša. S tem je občina stopila v dobo gospodarskega razmaha, kar ne bo koristilo le kmetijstvu, temveč tudi obrti in industriji, ko v celi kočevski okolici ni nobene vodne pogon-

zapljenil nasprotniku toliko in toliko strojnic. Pojav strojnice je tako tesno zvezan s pojmom vojne, da se ljudem zdi, da je strojnica že od nekdanjega vojno orožja.

Pojav strojnice pa ni starega datuma. Njena zgodovina je razmeroma kratka, stara je komaj štirideset let. Samo toliko časa je minulo od njenega izuma, a šele pretokla svetovna vojna je bila prvi spopad, v katerem se je pokazal pomen strojnice za ubijanje ljudi na debelo in v najkrajšem času.

Izumitelj strojnice je Američan Stevens Hiram Maxim, ki je bil še pred iznajdbo tega strašnega orožja znan kot odlični inženir in iznajditelj. Iznasel in izpopolnil je še mnoge druge aparate, koristne za vse človeštvo, ki jih pa ljudje žal zlorabljajo. Niz koristnih iznajdb je pa zaključil z izumom strojnice, ki je dobila nalogo, da ogromnemu številu ljudi vzame življenje.

Po nekaterih večjih uspehih v Ameriki je Hiram Maxim skušal svoje koristne iznajdbe uveljaviti tudi v Evropi. Tu pa ni našel na najprizirnejši sprejem in moral se je vrniti v Novi svet. Pripovedujejo, da ga je

Statistika

Če hočemo imeti dober pregled o kočevskem okraju, se moramo seznaniti s statistiko občin, katastrskih občin, vasi, naselov itd. Zato bomo prinesli v naslednjih številkah podatke po posameznih občinah po statistiki iz leta 1931.

Katastrska (davčna) občina in kraj	Pr. 1931	Župnija	Ljudska šola
3. Občina Fara			
Površina: 5.222 ha 84 a 14 m ² — 2234 preb.			
Banja Loka	450		
Banja Loka	196	Banja Loka	Banja Loka
Briga	15	"	"
Drežnik	37	"	"
Jasenov vrt	48	"	"
Nova sela	117	"	"
Puc	13	"	"
Rake	6	Fara p. Kost.	Fara-Vas
Stružnica	18	"	"
Fara	228	"	"
Fara	101	"	"
Padovo	22	"	"
Slavski laz	105	"	"
Kuželj	353		
Gladloka	9	"	Kuželj
Grivec	80	"	Fara-Vas
Kuželj	142	"	Kuželj
Kuželjič	14	"	Fara-Vas
Laze-Ograja	47	"	Kuželj
Petrina	61	"	Fara-Vas
Rački potok	—	"	Kuželj
Pirče	370		
Hrib	17	"	Fara-Vas
Jakšiči	38	"	"
Pirče	71	"	"
Planina	14	"	"
Potok	90	"	"
Štajer	19	"	"
Vas	121	"	"
Suhor	497		
Ajbelj	64	Banja Loka	Banja Loka
Gornji potok	14	"	"
Kaptol	27	"	"
Kostel	37	Fara p. Kost.	Kostel
Lipovac	19	Banja Loka	"
Lobič-mlin	4	Fara p. Kost.	"
Matvoz	5	Banja Loka	"
Podstene	91	"	Banja Loka
Rajšele	44	"	"
Reber	7	Fara p. Kost.	Kostel
Selo	12	Banja Loka	"
Stelnik	16	Fara p. Kost.	"
Suhor	45	Banja Loka	Banja Loka
Vimol	16	"	"
Zapuže	38	"	"
Žaga	51	Fara p. Kost.	Kostel
Zlebe	7	"	"
Vrh	336		
Brsnik	21	"	"
Colnarji	33	"	"
Delač	23	"	"
Dren	25	"	"
Krkovo	51	"	Fara-Vas
Maverc	18	"	Kostel
Oskert-Gofenc	56	"	Fara-Vas
Poden	15	"	Kostel
Sapnik	19	"	Fara-Vas
Tišenpolj	10	"	"
Vrh	65	"	"

(Dalje prihodnjič.)

sko sile. Ta napredek se je pokazal takoj prvo leto, ko so se do sedaj priključile vse žage in mlinci na električno silo, popreje pa niso mogle zaradi pomanjkanja vode obratovati. Da se električna sila tembolj izkoristi, je občina kupila najmodernejšo mlatilnico, katera se bo uporabljala po vseh vaseh, ki imajo električno silo, in

pred vrnitvijo neki prijatelj tolažil s temile besedami:

„Na stari zemljini človek lahko zasluži denar samo na en način, namreč, da izumi kakšno učinkovito napravo, s katero se njeni prebivalci laže pobijajo.“

Kot dober Američan Hiram Maxim očitno ni pozabil teh besed.

Takoj po vrnitvi iz Evrope se je Stevens vrgel na delo in petnajst let pozneje je bila gotova prva strojnica tipa „Maxim“.

Ljudje, ki so poskušali pred Maximom iznajti strojnico, so mislili, da je pri neprestanem streljanju za vsak posamezen naboj potrebna nova cev. Hiram Maxim je pa iznašel cev, ki se sproti hladi. S potrepeljivim delom se mu je posrečilo iznajti strojnico, ki se avtomatično odpira, zapira, polni, prazni, izloča sestreljene stročnice, vse samo s preprostim pritiskom na petelina. Prva strojnica je bila težka pet in dvajset kil, streljala je do treh kilometrov daleč, v minuti je lahko izbijala po 500 do 600 nabojev ali deset v sekundi in je imela samo eno cev.

(Konec prihodnjič.)

Strojnica - sejalka smrti

Izumitelj tega najstrašnejšega orožja na svetu si je iz kesanja sam vzel življenje

Na vseh straneh besni vojna. Zdi se nam, ko da bi se začela šele pred nekaj meseci, takrat, ko sta Anglija in Francija napovedali vojno Nemčiji, kajti šele takrat smo jo občutili v svoji bližini. V resnici pa vojna traja neprestano že leta in leta. Iz takšnih ali drugačnih vzrokov, na različnih koncih sveta stalno besne boji in strojnica neprestano poje svojo pogubonosno pesem: v Mehiki, na Kitajskem, potlej v Abesiniji, na Španskem in spet na Kitajskem, nazadnje je prišla na vrsto tudi Poljska. Zdej strojnice ropočajo ob Renu, na Norveškem, a jutri — bogve kje?

Poleg mnogih dovršenih strojev modernega vojskovanja si nobene vojne ne morete misliti brez strojnice. Vsak dan beremo poročila o uspehu strojnic, o poboju celih čet s strojnicami, o tem, kako je sovražnik

smo s tem že povečali nasev krušnega žita, kajti mali kmet in bajtar največ radi tega ne sejata žita, ko ga nimata kje čistiti zaradi pomanjkanja skednov.

Ostale vasi Cvišlarji, Mala gora, Nove Ložine, Dolnje Ložine in Gornje Ložine dobe električno napeljavno takoj, če bo le količnik pustil mednarodni položaj, mogoče še letošnje leto. Značilno je za gotove osebe, da si prilajajo zato zasluge in behavo govore po gostilnah. Vsak v občini pa ve, kdo je pravzaprav posredovalec cele zadeve. Vsi tisti, ki se s tem hvallijo, so toliko pomagali pri elektrifikaciji kot za abesinsko vojno.

Plemenilna postaja. Te dni so odprli plemenilno postajo v Ljubljani. S tem je bila vsaj za enkrat zadovoljivo rešena dolgoletna želja naših konjerejev v Ljubljani in njeni okolici, ki so stalno poudarjali pomanjkanje take postaje v Ljubljani. Vodstvo je moralo prebrati veliko težkoče, pa vendar mu je radi njegovega napore in požrtvovalnosti uspelo, da odpre tako postajo ravno v Ljubljani, kar je posebno važno za konjereje ne samo v mestu Ljubljani in njeni okolici, ampak tudi za vse one drugod, ki se resno in strokovno pečajo s konjerejo. Plemenilna postaja, ki ima svoj sedež na Cesti na Loko (Trnovo) št. 4, ima za sedaj tri žrebece, med njimi tudi srednje težke pasme domače zreje iz okolice Ljubljane, ki so posebno prigradni za kmečko konjerejo. Vsi strokovni konjereji so vabljeni, da se te plemenilne postaje poslužujejo v največji meri. Informacija dobe pri zgoraj omenjenem naslovu.

Kočevarji v Clevelandu. Dne 5. maja t. l. je priredilo društvo „Gottscheer Männer- und Damenchor“ v Clevelandu svojo pevsko slavnost, katere se je udeležilo preko 600 ljudi. Gostovalo je tudi šest drugih pevskih skupin, izmed katerih je bila ena tirolska in dve nemški pevski društvi. Ta prireditelj je imela tudi političen namen, delati v Ameriki propagando za germanske aspiracije nemških Kočevarjev. Na vratih je bil napis:

Ihr Brüder, habt die deutsche Hand,
Bekannt die deutsche Sache,
Bewahrt das Gottscheer Land
In treuer deutscher Wache.

Nemški Kočevarji imajo v Clevelandu pet večjih društev, ki štejejo od 250 do 600 članov. Imajo tudi svojega kočevskega duhovnika, ki je rev. E. Kieckel. Imajo tudi svoj narodni dom blizu slovenske naselbine.

Zunanji pregled

V Bordeauxu odstopila francoska vlada Maršal Petain predsednik

V noči med nedeljo in ponedeljkom je v Bordeauxu odstopila Reynaudova vlada in takoj nato je bila sestavljena nova francoska vlada. Njen predsednik je postal sivolasi maršal Petain, ki je znan po tem, da je v svetovni vojni zmagovito branil trdnjavo Verdun. Še isto noč je nova francoska vlada poslala po posredovanju španske vlade Nemčiji vprašanje, ali bi Nemčija bila pripravljena ustaviti sovražnosti, Francija želi skleniti z Nemčijo premirje in mir; samo pogoji bi morali biti častni in sprejemljivi za vojsčaka, ki ni odložil orožja. Nova doba evropske vojne se je začela.

Francija zgubila bitko - Zaprošila za premirje in mir Nemčijo in Italijo

V noči od 16. na 17. junij je francoska vlada sklenila končati vojskovanje in zaprositi sovražnika, da naj pove pogoje za premirje. V ponedeljek dne 17. junija dopoldne je maršal Petain po radiu francosko ljudstvo obvestil o tem, da je treba končati vojsko. Francija je bitko izgubila, zato se je vlada obrnila na Nemčijo, da naj sporoči pogoje za premirje.

Hitler in Mussolini v Monakovem na po- svetu - Francoski pooblaščenec odpoto- vali v Compiègne

Iz nemškega vrhovnega poveljstva je bilo še istega dne objavljeno, da je kancler Hitler povabil predsednika italijanske vlade Mussolinija na razgovor v München. Tam bi naj oba zaveznika določila skupno stališče o francoskem predlogu za premirje. Razgovor v Monakovem je bil v torek dne 18. junija in naslednjega dne je francoska vlada prejela sporočilo nemške

vlade, da naj imenuje pooblaščenca za pogajanja o premirju. Ko bodo nemški vladi sporočena imena, bo nemška vlada sporočila kraj pogajanj in nato vsebino pogojev za premirje. Francoska vlada je takoj imenovala svoje pooblaščenca in ti so v četrtek dne 20. junija odpotovali skozi prve nemške vrste v Pariz in nato v Compiègne. Po odhodu pooblaščenec se je francoska vlada obrnila še na italijansko vlado s prošnjo za premirje. Pri tem je med Francijo in Italijo posredoval sv. oče Pij XII. Italijanska vlada je odgovorila, da bo nemška vlada tudi v njenem imenu predložila Franciji pogoje za premirje.

Usoda se ponavlja in obrača

Francoski pooblaščenec so se z zastopniki Nemčije sešli dne 21. junija ob pol štiri popoldne v gozdu pri Compiègne. Sestanek je bil na prav istem mestu, na katerem je maršal Foch 11. novembra 1918 zastopnikom Nemčije sporočil zavezniške pogoje za premirje. Kancler Hitler je francoske zastopnike sprejel v prav istem jedilnem vozu, v katerem je maršal Foch leta 1918 predložil nemškemu zastopniku Erzbergerju in njegovemu spremstvu predloge za premirje. Francosko zastopstvo je tokrat vodil francoski general Hutzinger, ob njem pa sta bila še general Bergeret in veleposlanik Leon Noel. Kanclerja Hitlerja pa so pri prihodu v gozd pri Compiègne pozdravili maršal Göring, admiral Räder, generala von Brauchitsch in Keitel, zunanji minister von Ribbentrop, kanclerjev namestnik Rudolf Hess, ministri Lammers, Himmler in drugi. Pred začetkom pogajanj je bilo prebrano uvodno poglavje v Hitlerjevi navzočnosti, ki povdarja vzporednosti in razlike med podpisom premirja v letu 1918 in 1940. Ko je bilo prebrano to poglavje, se je kancler Hitler umaknil in je nadaljna pogajanja vodil general Keitel.

Premirje z Nemčijo je bilo podpisano dne 22. junija. Sovražnosti so se ustavile šest ur potem, ko je bilo podpisano tudi z Italijo, kar je bilo 24. t. m.

V borbi: Italija—zavezniki

Vojskovanje z Italijo se je tako ta teden omejilo zgolj na sovražnosti med Anglijo in Italijo. Na meji med Francijo in Italijo na Alpah italijanska vojska še ni napadla francoskih oddelkov, prav tako pa tudi na morju še ni prišlo do večjih spopadov. Edino letala opravljajo svoje delo; angleška letala so večkrat preletela mesta v severni Italiji in bombardirala Malto, Bizerto in Tunis.

Pravo vojskovanje se razvija edino v Afriki, kjer se vrše stalne praske na meji med Egiptom in Libijo, med pokrajinami italijanske vzhodne Afrike in sosednim Sudanom, Kenijo in angleško ter francosko Somalijo. V teh bojih se posebno udejstvuje letalstvo Južne Afrike, ki opravlja številne polete nad Abesinijo in italijanska pristanišča ob Rdečem morju.

Ali si že uredil letošnjo naročnino, ga širiš in priporočaš svojim sosedom in prijateljem. Tvoje glasilo je, rojak, in svoje naredno zavednost najlepše dokažeš z zvestobo glasniku slovenske družine!

Anglija nadaljuje vojno

Medtem ko se je Francija odločila za ločeni mir z Nemčijo, pa se Anglija pripravlja na vojskovanje proti Nemčiji in Italiji. Predsednik angleške vlade Churchill je v posebnem govoru dne 18. junija razložil namene angleške politike in pojasnil razloge, zakaj se angleška vojska umika iz francoskega bojišča. Ves angleški imperij se bo torej vojskoval naprej proti Nemčiji in Italiji.

Posledice francoskega poraza v Ameriki, na Japonskem, v Turčiji, Rusiji itd.

Francoski korak je imel po vsem svetu velike posledice. V Ameriki je Roosevelt spremenil sestavo svoje vlade in v vlado pritegnil tudi nekaj članov republikanske stranke. Nova vlada je bila proglašena za vlado narodne obrambe. Prav velik odmev pa je imel francoski korak na Daljnem vzhodu, kjer se Japonska pripravlja, da uredi bodoči položaj francoskih kolonij v tem delu sveta — zlasti francoske Indokine. Francoska mandatna pokrajina Sirija je blizu Turčije in blizu angleških posestev, zlasti pa ogromnih petrolejskih vodov, ki iz Iraka dovajajo petrolej v sredozemska pristanišča v Palestini. Listi zato pišejo, da se bosta tako Turčija kakor tudi Anglija pozanimali za Sirijo.

Francoska vojska je morala kloniti na evropskih bojiščih. Več ko polovico evropske Francije je že zasedeno po sovražniku. Sklepi francoske vlade pa lahko spremene vso zgradbo francoskega imperija.

Totalitarni režim v Romuniji

V Romuniji se je ustanovila nova „narodna stranka“ po vodstvu kralja Karola. Vsi morajo biti člani samo te stranke.

Rusija in sosedi

Rusija je zasedla Estonsko, Letensko in Litvo ter uvaja sovjetski režim, na romunski meji pa koncentrira vojaštvo. Romunska vlada bo poslala zunanjega ministra Gafenca v posebni misiji v Moskvo.

Trgovina Ivan Merhar, Rakitnica

kupuje vsa zdravilna zelišča celo leto. V sedanjem času pa posušeno beladono in posušeno lubje od rastline trček. Plača po najvišji ceni in takoj. Poneže pa lipovo cvetje in druga zelišča.

Nakup vagonovskih pošiljk
koruze, pšenice in moke

ugodno izvrši tvrdka

Bregar & Krek

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 19

Tvrdka dobavlja blago naravnost od proizvajalca.

Vse informacije brezplačno.